

Hoạt động công tác xã hội với bệnh nhân ung thư tại Bệnh viện Đa khoa tỉnh Điện Biên

Nguyễn Hoàng Phương*

*Khoa Công tác xã hội, Học viện Phụ nữ Việt Nam

Received: 13/11/2024; Accepted: 23/11/2024; Published: 28/11/2024

Abstract: The Social Work Department of Dien Bien Provincial General Hospital has conducted social work activities with cancer patients, helping them partly overcome current difficulties and better respond to the treatment process. cure. However, this activity also faces certain difficulties that require solutions to improve the quality and effectiveness of social work activities for cancer patients, contributing to promoting the development of social work services. social work in Dien Bien province general hospital in particular and the Social Work sector in general. This article presents the current situation and measures to improve the effectiveness of social work activities with cancer patients at Dien Bien province general hospital.

Keywords: social work, hospital, activities, patients, cancer.

1. Đặt vấn đề

Bệnh viện Đa khoa tỉnh Điện Biên có lịch sử 30 năm phát triển để trở thành một bệnh viện đa khoa tuyến đầu của toàn tỉnh, là địa chỉ tin cậy cho không chỉ người dân Điện Biên mà còn cả các địa phương lân cận. Hiện nay, khoa ung bướu của Bệnh viện Đa khoa tỉnh Điện Biên có quy mô 30 giường và chỉ có 4 bác sĩ chuyên khoa nên tỷ lệ bệnh nhân phải chuyển tuyến cao, đa phần là bệnh nhân mắc ung thư vú và ung thư tuyến giáp. Trong định hướng phát triển, Bệnh viện Đa khoa tỉnh Điện Biên đặc biệt chú trọng tới chuyên ngành ung bướu nhằm nâng cao trình độ chuyên môn, cập nhật các kỹ thuật cao trong chẩn đoán và điều trị để đáp ứng nhu cầu khám chữa bệnh chuyên ngành ung bướu cho người dân. Đa số bệnh nhân ung thư tại Điện Biên lựa chọn điều trị tại BV đa khoa tỉnh Điện Biên vì họ không đủ sức khỏe đi về Hà Nội, không đủ điều kiện kinh tế. Hoạt động công tác xã hội (CTXH) với bệnh nhân ung thư tại BV đa khoa tỉnh Điện Biên là cần thiết, giúp người bệnh ung thư và gia đình người bệnh có thêm nghị lực chống lại bệnh, góp phần duy trì, kéo dài sự sống cho người bệnh ung thư....

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Đánh giá thực trạng hoạt động công tác xã hội với bệnh nhân ung thư tại BV tỉnh Điện Biên

2.1.1. Ưu điểm

Hoạt động CTXH đã chú trọng, quan tâm đến đối tượng người bệnh ung thư. Đây là đối tượng cần có sự quan tâm, hỗ trợ của CTXH do tình trạng bệnh, quá trình điều trị và hoàn cảnh kinh tế khó khăn của họ.

Lãnh đạo BV, bác sĩ, điều dưỡng và nhân viên

(NV) CTXH có thay đổi trong nhận thức được tầm quan trọng trong CTXH với bệnh nhân ung thư.

BV đã có cơ chế tuyển NV CTXH chuyên nghiệp.

Hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư tác động đến hiệu quả chung của hoạt động CTXH trong BV. Trợ giúp được một số bệnh nhân ung thư có hoàn cảnh khó khăn, được thực hiện thông qua công tác đón tiếp, chỉ dẫn, qua việc tìm hiểu, đánh giá thông tin và qua hoạt động từ thiện.

Nhờ có hoạt động CTXH trong BV mà nhiều bệnh nhân ung thư yên tâm trong điều trị bệnh, tin tưởng vào phác đồ điều trị của bác sĩ, dần dần loại bỏ hủ tục lạc hậu trong điều trị bệnh của đồng bào dân tộc thiểu số như làm lý, cúng ma.

Hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư đã kết nối được gần hơn giữa bác sĩ, điều dưỡng với bệnh nhân. Giúp cho bác sĩ hiểu hơn về bệnh nhân của mình, tạo thuận lợi cho quá trình điều trị bệnh.

2.1.2. Một số tồn tại, hạn chế

Thứ nhất, lãnh đạo, NV y tế, NV CTXH chưa nhận thức đầy đủ về hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư: Lãnh đạo BV đã quan tâm đến hoạt động CTXH của phòng CTXH, tuy nhiên, họ chưa thấy hết được nhiệm vụ, hoạt động của CTXH trong từng đối tượng bệnh nhân cụ thể, trong đó có bệnh nhân ung thư. “Trong hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư, về quan điểm chỉ đạo, lãnh đạo BV chưa có hướng đi cụ thể. Vì chưa thấy quan trọng nên không tạo điều kiện cho các phòng chức năng của phòng CTXH như phòng tham vấn, trị liệu tâm lý...”. (Phòng văn sâu lãnh đạo BV). Lãnh đạo BV chưa có cơ chế, chính sách thúc đẩy hoạt động CTXH trong BV với bệnh

nhân ung thư như tuyển dụng, tăng cường nhân sự chuyên nghiệp cho phòng CTXH. Nhiều NV y tế hiểu chưa đầy đủ về hoạt động CTXH trong BV, chưa có sự phối hợp hiệu quả giữa bác sĩ điều dưỡng và NV CTXH. Một số bệnh nhân ung thư không biết đến hoạt động CTXH của BV với bệnh nhân ung thư.

Thứ hai, năng lực chuyên môn về CTXH của NV phòng CTXH BV tỉnh Điện Biên còn hạn chế.

Thứ ba, Chưa đa dạng hóa được các phương pháp trong CTXH để áp dụng trong hoạt động CTXH với người bệnh ung thư. Hiện tại, phòng CTXH chỉ áp dụng phương pháp CTXH cá nhân, chưa áp dụng được phương pháp CTXH nhóm đối với bệnh nhân ung thư.

Thứ tư, hoạt động tham vấn, tư vấn tâm lý cho bệnh nhân ung thư chưa hiệu quả, mới chỉ dừng lại ở việc chia sẻ, động viên, chưa mang tính chuyên nghiệp của CTXH.

Thứ năm, BV và phòng CTXH chưa có chính sách, cơ chế thực hiện riêng về CTXH với bệnh nhân ung thư.

Thứ sáu, NV CTXH trong BV còn thiếu kiến thức, kỹ năng, kỹ thuật trong làm việc với bệnh nhân ung thư.

2.1.3. Nguyên nhân

Lãnh đạo BV chưa tạo điều kiện để cán bộ CTXH đi tập huấn, đào tạo chuyên môn tại các cơ sở đào tạo. Số lượng người bệnh vào khám và điều trị tại BV lớn, số lượng cán bộ CTXH ít, nên họ phải thực hiện khối lượng công việc lớn không thể sắp xếp công việc và thời gian cho việc đào tạo chuyên môn. Nguồn nhân lực mỏng không đủ để đáp ứng được khối lượng công việc hàng ngày nên không bố trí được cán bộ đi tập huấn.

BV chưa tạo điều kiện, chưa có cơ chế chính sách cử cán bộ CTXH đi đào tạo, tập huấn, nâng cao trình độ chuyên môn tại các cơ sở đào tạo, các BV có mô hình CTXH phát triển và chuyên nghiệp.

Sở Y tế tỉnh Điện Biên chưa nhận thức được tầm quan trọng cũng như vai trò chức năng của Phòng CTXH trong BV nên chưa có cơ chế tuyển dụng phù hợp.

Cơ cấu tổ chức của phòng CTXH chưa được hoàn thiện, phía lãnh đạo BV chưa thực sự quan tâm đến mạng lưới CTXH tại BV mà chỉ tập trung vào việc đón tiếp, chỉ dẫn, cung cấp thông tin và kết nối tài chính cho người bệnh. Chưa xây dựng được mạng lưới NV CTXH tại các khoa khác nhau. Tại khoa ung bướu chưa có phòng CTXH riêng, chưa có đội ngũ NV CTXH chuyên nghiệp để thực hiện công tác tham vấn, tư vấn kịp thời.

Nhân lực, đặc biệt là nguồn nhân lực có chuyên môn là một vấn đề nan giải trong quá trình chuyên nghiệp hóa các hoạt động CTXH tại BV.

Thiếu kinh phí để xây dựng mạng lưới CTXH tại BV. Hiện tại BV được giao tự chủ về kinh phí, các chỉ tiêu của toàn BV đã được các phòng chức năng và Ban giám đốc xây dựng Quy chế chi tiêu nội bộ. Trong Quy chế chi tiêu nội bộ, nguồn kinh phí chủ yếu tập trung cho công tác chuyên môn chăm sóc và điều trị cho người bệnh, các khoản kinh phí cho phòng CTXH hoạt động là rất ít ỏi. Trong Quy chế chi tiêu nội bộ nguồn kinh phí BV giao cho phòng CTXH không đủ để xây dựng mạng lưới CTXH tại các khoa điều trị. Chế độ lương thưởng của NV CTXH hợp đồng rất thấp, chỉ 3,5 triệu/người/tháng, làm cho đời sống của NV hợp đồng cũng khó khăn, trong khi chế độ ưu đãi lại không có, nên số NV CTXH làm hợp đồng thường xuyên phải thay đổi do tỷ lệ bỏ việc cao.

Mặc dù là tỉnh miền núi nghèo, nhưng tại BV đa khoa tỉnh Điện Biên đã triển khai các hoạt động CTXH trong BV theo quy định của Bộ Y tế. Vì vậy, một số hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư đã được triển khai. NV CTXH thực hiện tốt nhiệm vụ tiếp đón, chỉ dẫn, hỗ trợ ban đầu cho bệnh nhân ung thư và người nhà của họ. Tuy nhiên, hiệu quả của hoạt động chưa cao. Vì nhiều nguyên nhân, có nguyên nhân từ phía lãnh đạo, có nguyên nhân từ phía NV CTXH.

2.2. Một số biện pháp nâng cao hiệu quả hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư tại bệnh viện đa khoa tỉnh Điện Biên

2.2.1. Nâng cao chất lượng nhân viên công tác xã hội của bệnh viện

Tiếp tục đào tạo và phát triển đội ngũ cán bộ, NV, cộng tác viên công tác xã hội nhằm nâng cao trình độ, chuyên môn trong các hoạt động công tác xã hội nói chung và tham vấn tâm lý cho bệnh nhân ung thư nói riêng, xây dựng đội ngũ nhân sự đủ mạnh về số lượng và chất lượng. Hoàn thiện, chuẩn hóa bộ tài liệu tập huấn, xây dựng kế hoạch tập huấn hàng năm để từng bước nâng cao kiến thức, kỹ năng cho đội ngũ NV, cộng tác viên công tác xã hội; tổ chức các khóa tập huấn, đào tạo ngắn hạn và dài hạn cho đội ngũ cán bộ NV, cộng tác viên công tác xã hội có kiến thức, kỹ năng và phương pháp tham vấn tâm lý cho bệnh nhân ung thư chuyên nghiệp.

2.2.2. Phát triển mạng lưới trợ giúp cho bệnh nhân ung thư

Đảm bảo người bệnh ung thư của BV tỉnh Điện Biên và trên cả tỉnh nói chung đều được tiếp cận với các dịch vụ công tác xã hội hiện có và được tham vấn,

tư vấn, hỗ trợ, can thiệp một cách kịp thời.

Phát triển mạng lưới cung cấp các dịch vụ công tác xã hội, công tác viên công tác xã hội tại bệnh viện, và các tổ chức chính trị xã hội nghề nghiệp. Xây dựng mạng lưới NV CTXH đến tận các khoa, phòng. Trên cơ sở đó yêu cầu các BV cam kết thúc đẩy việc hình thành và phát triển dịch vụ CTXH trong lĩnh vực y tế. Liên kết với các cơ quan truyền thông, thúc đẩy mạnh quá trình truyền thông các hoạt động CTXH trong BV của tỉnh Điện Biên để hoạt động CTXH đến được với từng người dân trong tỉnh.

2.2.3. Sử dụng kỹ thuật câu chuyện cuộc đời, STOP

Biện pháp câu chuyện cuộc đời là cách thức tổ chức các hoạt động cho thân chủ kể lại chính cuộc đời của mình để họ nhìn nhận những hành vi, cách ứng xử... thông qua các câu chuyện, các mốc sự kiện. Qua đó người bệnh và người nhà người bệnh có cơ hội nhìn nhận lại cách ứng xử của mình khi biết mình bị bệnh để có cách cải thiện, xây dựng mối quan hệ với người thân, bạn bè. Biện pháp câu chuyện cuộc đời được sử dụng gắn liền với biện pháp STOP.

- Người bệnh ung thư được trực tiếp đối mặt với các tình huống xảy ra trong gia đình của mình hoặc gia đình người bệnh ung thư khác. Họ tự đưa ra cách giải quyết mà không có bất kỳ sự phán xét. Từ đó thân chủ có kỹ năng xử lý các vấn đề phát sinh, thân chủ cũng biết cách làm thế nào để có được sự trợ giúp từ những người xung quanh.

Khi thực hiện hoạt động vẽ cây cuộc đời: NV xã hội cần giải thích rõ nội dung của hoạt động là mô tả cuộc đời mình thông qua vẽ tranh. NV xã hội có thể làm mẫu, hướng dẫn cách vẽ, cách diễn đạt...

- Tiến hành hoạt động: Cho thân chủ thực hiện hoạt động theo nội dung đã xác định trước. Quan sát thân chủ tham gia như thế nào để có sự hỗ trợ kịp thời đảm bảo đúng mục đích đề ra.

Đối với hoạt động vẽ cây cuộc đời: thân chủ được tự do kể lại cuộc đời mình bằng cách vẽ tranh (vẽ cây, vẽ dòng sông...) với các mốc cuộc đời khác nhau mà ở đó có những cảm xúc, tình cảm, những hành vi, cách ứng xử... để lại nhiều ấn tượng sâu đậm trong cuộc đời của mình.

- Tổng kết hoạt động: Cùng thân chủ nói lên ý nghĩa của hoạt động, nhận mạnh những kỹ năng được hình thành qua hoạt động đó.

2.2.4. Tham vấn theo định kỳ và đột xuất

Hoạt động tham vấn là hoạt động được chú trọng cả về kỹ năng và công cụ của NV CTXH. Tuy nhiên với việc thực hiện các hoạt động tham vấn cho bệnh nhân ung thư của tỉnh Điện Biên hiện nay vẫn mang tính bị động, trong khi đó với kinh nghiệm thực tiễn

và qua khảo sát cho thấy hoạt động tham vấn chỉ đạt hiệu quả nếu được duy trì theo tiến trình và thời gian. Do vậy giải pháp này sẽ tập trung vào tham vấn cho bệnh nhân và người nhà bệnh nhân ung thư.

Định kỳ: một tuần 3 lần/ bệnh nhân (với giai đoạn mới vào nhập viện). Đột xuất: Khi phát sinh vấn đề về tâm lý, hành vi

2.2.5. Áp dụng phương pháp tham vấn nhóm cho bệnh nhân ung thư

Thành lập nhóm bệnh nhân ung thư và người nhà bệnh nhân ung thư để thực hiện tiến trình CTXH nhóm, giải quyết vấn đề chung của nhóm bệnh nhân ung thư.

Tìm hiểu, xác định vấn đề của bệnh nhân ung thư đang điều trị tại BV, xác định vấn đề chung cần giải quyết.

Thực hiện chuẩn bị và thành lập nhóm: xác định mục đích, đánh giá khả năng thành lập nhóm, chuẩn bị môi trường sinh hoạt nhóm, viết đề xuất nhóm

Bắt đầu hoạt động nhóm: giới thiệu, làm quen với các thành viên trong nhóm, xây dựng mục tiêu hoạt động nhóm, thảo luận các nguyên tắc tham gia sinh hoạt nhóm.

Thực hiện nhiệm vụ nhóm: tiến hành các buổi sinh hoạt nhóm theo các chủ đề đã đặt ra, thu hút sự tham gia của bệnh nhân ung thư trong sinh hoạt nhóm. Thúc đẩy họ tương tác, chia sẻ và học hỏi kinh nghiệm của nhau.

Lượng giá, kết thúc tiến trình nhóm.

3. Kết luận

Trong bối cảnh nghề CTXH ở Việt Nam hiện nay, hoạt động CTXH trong hỗ trợ người bệnh ung thư tuy đã được triển khai tại các bệnh viện tuyến tỉnh song vẫn còn nhiều khó khăn, hạn chế. Kết quả phân tích thực trạng hoạt động CTXH với bệnh nhân ung thư cho thấy: để nâng cao chất lượng, hiệu quả các hoạt động CTXH với người bệnh ung thư, người nhà người bệnh ung thư, góp phần nâng cao chất lượng công tác khám chữa bệnh cho nhân dân. Việc xây dựng một số biện pháp nâng cao hiệu quả CTXH cho bệnh nhân ung thư dựa trên điều kiện thực tế tại Điện Biên góp phần tháo gỡ một số khó khăn đang gặp phải của nhân viên CTXH trong bệnh viện.

Tài liệu tham khảo

1. Bùi Thị Mai Đông (2018). Báo cáo tổng hợp kết quả nghiên cứu: Hoạt động Công tác xã hội trong các bệnh viện tuyến TW trên địa bàn Hà Nội.

2. Phạm Huy Dũng & Phạm Huy Tuấn Kiệt (đồng chủ biên) (2016). Giáo trình Công tác xã hội trong lĩnh vực y tế. Hà Nội: Nxb Đại học Quốc gia.